

BEVARINGSVÆRDIGE
BYGNINGER

Årsberetning
2023

HISTORISKE HUSE

OM HISTORISKE HUSE

Historiske Huse er den fælles platform for ejerforeningerne, BYFO - Bygnings Frednings Foreningen, (cvr.88628411) og Foreningen Bevaringsværdige Bygninger (cvr.25010078). Vi arbejder for at skaffe ejerne af de fredede og bevaringsværdige bygninger juridiske og økonomiske forhold, så de lettes i deres arbejde og ansvar med bygningerne. Hvor problemstillingerne er ens for de to foreningers medlemmer og i sammenhænge, hvor foreningerne arbejder sammen, fremstår Historiske Huse som den fælles afsender. Det giver en mærkbar synergi i kommunikationen fra de to foreninger, både i sekretariatet, i vidensudveksling og i formidling af gældende og nye regler.

Historiske Huse arbejder samtidig for at udbrede kendskabet og forståelsen for Danmarks bygningskultur med en bred formidling i dagspressen og på de sociale medier, kampagner om "Danmarks Smukkeste" og publikationer om vedligeholdelse, brug og istandsættelse af fredede og bevaringsværdige bygninger. Historiske huse er også grundlægger af The Danish Club, Danmarks største samling af åbne, historiske huse.

Øster-Marie Station
Arkitekt Kay Fisker 1917
BB Foto

INDHOLD

4	Forord
6	De bevaringsværdige bygningers største udfordring
7	Kommuner med by-, kulturarvs- og kulturmiljøatlas
11	Et lyspunkt midt i al elendigheden
15	Politik
15	Den arkitektoniske kulturarv administreres nu af tre ministre
16	Kulturmiljøer af national betydning
17	Ny national arkitekturpolitik
18	Miljø- og fødevareklagenævnet
18	EU's bygningsdirektiv
19	Implementering af direktivet i Danmark
19	Ny energipulje - et medlems oplevelser
20	Landsbypuljen
22	Jura
22	Ny ejendomsvurderingslov
22	Samarbejde med Større Jordbrug
23	Nyt bygningsreglement pr. 1. januar 2023
24	Medlemsservice
26	Kommunalbestyrelsens ansvar
26	Idestrup præstegård
30	Kruså Vandmølle mulig dansk National Trust
30	Forsikring - Bergiafonden
31	Nyt samarbejde med andre aktører på området
31	Markedsføring af håndværkerakademiet på EUC Nord
32	Faglærerkonference for murerfaget i Sønderborg
32	European Historic Houses
34	In Search of Identity - Kulturarvsprojekt på de vestindiske øer
34	Studierejse til Umbrien (beretning)
38	Kommunikation
38	Nyhedsbrev
39	Magasin
40	Administration
40	Bestyrelsens sammensætning
40	Årets gang i sekretariatet
42	Tak
44	Kontaktinformation
44	Sekretariat
44	Bestyrelse

FORORD

Det var svært at få armene ned, da Historiske Huse blev hyldet til europæisk netværksmøde i Prag i efteråret 2023. Når man sidder til bords med repræsentanter for de store europæiske lande, og bare et kort øjeblik tænker over, hvad og hvor meget enestående bygningsarv de repræsenterer, bliver man ydmyg, men glad, når klapsalverne lyder. Kun fjorten dage før var der kommet bud fra EU om, at mere end to års lobbyarbejde med ikke bare at få fastholdt, men også udvidet, den undtagelsesbestemmelse, der bliver en del af det kommende bygningsdirektiv, var blevet stemt igennem i Trilogen.

Det vil sige, at både parlamentet, ministerrådet og kommissionen var blevet enige om at vi, på trods af klimaaftaler, naturligvis skal passe på den byggede kulturarv under bestræbelserne på at nedbringe vores CO₂-udledninger. Vi skal isolere, men under hensyntagen til kulturarven. Det var et stærkt signal fra EU, og et vigtigt signal, som får indflydelse på millioner af europæiske værdifulde bygninger.

Derfor kan det måske også synes helt ude af proportioner, når vi i Historiske Huse kaster os over et vildfarent menighedsråd, med en lige så vildfaren provst og kommune, bare for at redde en enkelt præstegård. Vi kan jo ikke redde alle bygninger – og er det nu en opgave for en ejerorganisation, der vel først og fremmest skal skaffe ejerne bedre rammevilkår og betingelser for deres ejerskab af lokal væsentlig bygningsarv?

Men det er det, fordi vi på den måde sender et stærkt signal til politikere og offentlige beslutningstagere om, at vores bygningsarv er det mest synlige fysiske bevis, vi har på vores historie. Det har EU-parlamentet, ministerrådet og kommissionen jo også lige bekræftet os i. Vi vidste det godt i forvejen, men tilsyneladende skal vi igen og igen opleve, at forvaltere af offentlig ejet værdifuld kulturarv ikke har forstået, hvad de har ansvaret for – og heller ikke ved, hvad disse bygningers skønhed og symbolværdi betyder, både for et lokalmiljø og for ikke at tale om den statusværdi, bygningerne har. Det vidste man godt, da mange af disse bygninger blev opført. Ser vi på etaternes og kirkens byggerier i tidens løb, er det utvivlsomt noget af den bedste arkitektur, vi har. Altså må konklusionen være, at vi på den ene side er blevet langt rigere og på den anden side langt fattigere.

Det er jo tankevækkende, at vi lever i verdens rigeste del af verden, vi har aldrig været omgivet af så megen velstand tidligere, og så river vi rask væk bygninger ned, som er opført med omtanke og i gedigne materialer. Spørger man sin forsikringsmægler om genopførelsesprisen på et lignende hus, opført i samme materialer, bliver man chokeret. Prisen er 3-4 gange højere end det byggeri Huscompagniet og mange andre byggefirmaer tilbyder. Det er nyt, nyt, nyt, men materialerne er langt fra så lækre, holder ikke lige så længe og patinerer ikke så smukt. Istandsættelse og isolering svarer nogenlunde i pris til et nyopført hus i langt dårligere materialer, og samtidig sparer man CO₂, fordi et nyopført hus belaster voldsomt ved produktionen af byggematerialer.

Vi er således slet ikke i tvivl om, at vores 'hasebidderi', der de senere år er kommet til udtryk først i Haslev gymnasiums udskiftning af fine, sunde vinduer, så i planerne om nedrivning af Åbenrå vandmølle og nu i planerne om nedrivning af Idestrup præstegård, er vigtigt i vores daglige arbejde for medlemmerne. Ønsker vi, at befolkningen og politikerne prioriterer ressourcer til bevaringen af vores lokale bygningskultur, skal vi fortsat gøre dem opmærksom på, hvor væsentlig den er for identitet, tilflytning og sammenhængskraft – ikke mindst udenfor de større byområder.

De bevaringsværdige bygningers største udfordring

Kommunerne mangler overblik over de bevaringsværdige bygninger.

Forudsætningen for, at vi kan beskytte vores arkitektoniske kulturarv, er, at man ved, hvor den er. Og det vil nok være nyt for mange, at der endnu ikke er et samlet overblik over omfanget og karakteren af de bevaringsværdige bygninger i Danmark. Den nødvendige gennemgang af landets byggerier er gået i stå. Arbejdet er overladt til kommunerne, som ikke har prioriteret dette højt nok. Det kan blandt andet medføre, et efterslæb, som omfatter mere end halvdelen af vores bygningsmasse fra før 1940 og alle bygninger opført efter 1940.

Netop disse byggerier og bebyggelser er under massivt pres fra krav til energirenovering og komfort. Hvis ikke vi kender vores bevaringsværdige bygninger, kan vi f.eks. ikke anvende undtagelsesbestemmelserne i EU's nye bygningsdirektiv, der blandt andet medfører udvendig facadeisolering. Effekten vil være katastrofal og kan medføre, at nogle af vores karakteristiske og værdifulde bygninger og kulturmiljøer bliver tabt for altid.

Danmarks første kulturarvsatlas med udpegning af bevaringsværdige bygninger, blev udarbejdet i 1990 af den daværende Kulturarvsstyrelse sammen med Nakskov Kommune. Det var en fremragende og visionær indsats, som i de følgende år blev fulgt op med tilsvarende registreringer i andre kommuner. Registreringerne blev gennemført i omtrent halvdelen af landets kommuner og udgivet i form af byatlas, kulturarvsatlas eller kulturmiljøatlas. I registreringerne er de bevaringsværdige bygninger fra før 1940 vurderet ud fra kulturstyrelsens SAVE-metode, hvor de enkelte bygninger får en værdi mellem 1 og 9. Bygninger vurderet mellem 1 og 4 optages som bevaringsværdige i et tillæg til kommuneplanen.

Udarbejdelsen af disse kulturarvsatlas løb imidlertid ind i en række uforudsete problemer i forbindelse med strukturreformen i 2007, hvor en lang række kommuner blev sammenlagt. Det har medført, at der i de nye og større kommuner kan være områder, hvor der er udarbejdet kulturarvsatlas og andre områder, hvor bebyggelsen slet ikke er registreret. Det er ikke hensigtsmæssigt og understøtter ikke formålet med at udpege kommunens bevaringsværdige bygninger.

Det primære formål er at sikre en opmærksomhed på bygningskulturens betydning og dens behandling i kommuneplanlægningen, lokalplanlægningen og i byggesagsbehandlingen.

Alle kommuner bør bakke op om denne sag og sætte fuld gang i SAVE-registreringen. Det er sidste udkald, hvis vi i Danmark skal beskytte vores kulturarv og benytte os af de nye udvidede undtagelsesregler, som det er lykkedes at få gennemført i EU's nye bygningsdirektiv.

Kommuner med by-, kulturarvs- og kulturmiljøatlas

Blåvandshuk
Vadehavet Kulturarvsatlas
2007

Bramming
Vadehavet Kulturarvsatlas
2007

Christiansfeld
Bevaringsværdier i byer og bygninger
1992

Esbjerg, Vadehav
Vadehavet Kulturarvsatlas
2007

Fredensborg-Humlebæk
Byer og bygninger
2002

Frederikshavn
Bevaringsværdier i byer og bygninger
1999

Gentofte
Atlas over bygninger og bymiljøer
2004

Gråsten
Bevaringsværdier i byer og bygninger
1992

Bogense
Bevaringsværdier i byer og bygninger
1990

Brande
Bevaringsværdier i byer og bygninger
1992

Ebeltoft
Bevaringsværdier i byer og bygninger
1999

Fanø
Vadehavet Kulturarvsatlas
2007

Fredericia
Bevaringsværdier i byer og bygninger
1995

Frederikssund
Byer og bygninger
2002

Gladsaxe
Bevaringsværdier i byer og bygninger
1998

Haderslev
Bevaringsværdier i byer og bygninger
1991

**Bornholms
Regionskommune**
Atlas over byer, bygninger og miljøer
2003

Bredebro
Vadehavet Kulturarvsatlas
2007

Esbjerg
Bevaringsværdier i byer og bygninger
1992

Fladså
Bevaringsværdier i byer og bygninger
1991

Frederiksberg
Bevaringsværdier i byer og bygninger
1994

Faaborg
Bevaringsværdier i byer og bygninger
1992

Grenaa
Bevaringsværdier i byer og bygninger
1995

Helsingør
Byer og bygninger
2000

Herning

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1992

Horsens

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1991

Hørsholm

Byer og bygninger
2000

København,**Bispebjerg Bydelsatlas**

Bevaringsværdier i bydel og bygninger
1991

København,**Indre By, Bydelsatlas**

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1996

København,**Nørrebro Bydelsatlas**

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1996

København,**Vesterbro Bydelsatlas**

Bevaringsværdier i bydel og bygninger
1991

Lemvig

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1996

Mariager

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1994

Hillerød

Kommunen er kortlagt.
Atlas ikke udgivet

Hvidovre

Byer og bygninger
2000

Kolding

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1991

København,**Byatlas København**

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1996

København,**Christianshavn, Bydelsatlas**

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1996

København,**Valby Bydelsatlas**

Bevaringsværdier i bydel og bygninger
1994

København,**Østerbro Bydelsatlas**

Bevaringsværdier i bydel og bygninger
1992

Lyngby-Taarbæk

Byer og bygninger
2000

Middelfart

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1993

Holbæk

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1993

Højer

Vadehavet Kulturarvsatlas
2007

København,**Amager Bydelsatlas**

Bevaringsværdier i bydel og bygninger
1992

København,**Brønshøj-Husum**

Bydelsatlas
Bevaringsværdier i byer og bygninger
1995

København,**Kongens Enghave**

Bydelsatlas
Bevaringsværdier i bydel og bygninger
1993

København,**Vanløse Bydelsatlas**

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1995

Langeland

Atlas over byer, bygninger og miljøer
2002

Løgumkloster

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1999

Morsø

Kulturmiljøatlas Mors
2004

Mariager

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1994

Møn

Kulturarvsatlas Møn
2006

Nordborg

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1991

Nysted

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1993

Odense II

Bevaringsværdige bygninger
1997

Ribe

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1990

Roskilde

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1990

Rønne

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1990

Silkeborg

Byer og bygninger
2000

Skanderborg

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1997

Middelfart

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1993

Nakskov

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1990

Nyborg

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1994

Næstved

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1991

Præstø

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1991

Ribe, Vadehav

Vadehavet Kulturarvsatlas
2007

Rødby

Kommunen er kortlagt.
Atlas ikke udgivet

Sakskøbing

Kommunen er kortlagt.
Atlas ikke udgivet

Sindal

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1991

Skive

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1995

Morsø

Kulturmiljøatlas Mors
2004

Nibe

Byer og bygninger
2002

Nykøbing Falster

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1993

Odense I

Bevaringsværdige sammenhænge
1996

Randers

Byer og bygninger
2000

Ringkøbing

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1993

Rødovre

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1991

Samsø

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1990

Skagen

Byer og bygninger
2000

Skælskør

Bevaringsværdier i byer og bygninger
1994

Stevns

Byer og bygninger
2002

Svendborg

Kommunen er kortlagt.
Atlas ikke udgivet

Tønder

Bevaringsværdier i byer og
bygninger
1993

Varde, Vadehav

Vadehavet Kulturarvsatlas
2007

Vordingborg

Bevaringsværdier i byer og
bygninger
1995

Aalborg Syd

Bevaringsværdier i byer og
bygninger
1994

Struer

Bevaringsværdier i byer og
bygninger
1997

Søllerød

Bevaringsværdier i byer og
bygninger
1993

Tønder, Vadehav

Vadehavet Kulturarvsatlas
2007

Vejle

Byer og bygninger
2000

Aabenraa

Bevaringsværdier i byer og
bygninger
1991

Århus I

Byens og landsbyernes
bevaringsværdier
1997

Suså

Bevaringsværdier i byer og
bygninger
1990

Sønderborg

Bevaringsværdier i byer og
bygninger
1990

Varde

Bevaringsværdier i byer og
bygninger
1992

Viborg

Bevaringsværdier i byer og
bygninger
1990

Aalborg Nord

Bevaringsværdier i byer og
bygninger
1994

Århus II

Bygningernes bevaringsværdier
1997

Et lyspunkt midt i al elendigheden

Sammen med mange andre aktører på området, har Historiske Huse gjort, hvad der var muligt for at få Aarhus kommune til at tage ansvar for sine bevaringsværdige bygninger og bymiljøer. I moderne sprogbrug hedder det 'nudging'. Aarhus' tidligere rådmand ville nok kalde det mobning.

Men glædeligt er det, at Aarhus kommune nu gennemfører en omfattende SAVE-registrering.

Aarhus kommune er i 2022 gået i gang med opdateringen og udvidelsen af registeret over bevaringsværdige bygninger i kommunen. Det er et kæmpe projekt, hvor knapt 41.000 bygninger, der er opført før 1970, skal vurderes eller genvurderes i løbet af de kommende tre år.

Det første rul i denne sammenhæng er nu gennemført og omfatter 2.278 bygninger, hvoraf 1.107 er vurderet bevaringsværdige. Det svarer til omtrent halvdelen.

De fordeler sig med:

6 bygninger i bevaringsværdi 1.

56 bygninger i bevaringsværdi 2.

282 bygninger i bevaringsværdi 3. og

763 bygninger i bevaringsværdi 4.

Den aarhusianske rådmand Nicolaj Bang (K), Teknik og Miljø, beskriver overfor Aarhus Stiftstidende opgaven som stor, men vigtig:

"Aarhus har en helt særlig sjæl, og man kan virkelig mærke og se historien i vores gader og byrum. Det skal vi sørge for at passe på, når vi udvikler. Hvis vi skal lykkes med at bygge et større og smukkere Aarhus med respekt for vores kulturarv og kulturhistorie, skal vi vide, hvor vi har bygninger, der fortæller en særlig historie om en tid og et område eller har en original detalje."

Sidste gang Aarhus Kommune udpegede bevaringsværdige bygninger var i 1996. Dengang blev 23.400 bygninger, opført før 1940, gennemgået for bevaringsværdier. Ved den kommende gennemgang forventes dette udvidet med yderligere 17.400 bygninger opført mellem 1940 og 1970. Der er således tale om mere end 41.000 bygninger, som alle skal vurderes eller genvurderes i løbet af de næste tre år.

Ifølge planloven skal en kommuneplan indeholde retningslinjer, der sikrer kulturhistoriske bevaringsværdier og værdifulde kulturmiljøer. Hensigten er at beskytte de kulturhistoriske sammenhænge og fortællinger, så oplevelsen og kvaliteten af de værdifulde kulturmiljøer bevares.

Aarhus Byråd ønsker, at kulturarven skal indgå som en ressource i byens udvikling. Potentialerne i kulturmiljøerne skal bringes i spil og bruges aktivt til at skærpe bydelenes og landområdernes særlige identitet, mens markante bygningsværker skal sikres som tydelige kendingsmærker.

Byrådet anbefaler således at bygningernes historiske værdier anvendes som et aktiv, der styrkes, når bygningerne istandsættes. Eventuelle ændringer af de eksisterende forhold, facade-udformningen, vinduerne, dørene, skiltningen, og nye tilbygninger bør således bidrage til at fastholde eller forbedre bygningens bevaringsværdier i både helheden og i detaljerne.

Bygninger, der er udpeget som bevaringsværdige, optages i et særskilt tillæg til kommuneplanen og vil fremover kunne ses på både Aarhus Kommunes hjemmeside og på Kulturstyrelsens FBB-database over fredede og bevaringsværdige bygninger.

Aarhus går i dette grundlæggende arbejde foran andre kommuner. Ikke blot vil byrådet udvide registreringen af bevaringsværdige bygninger og miljøer til skæringsåret 1970. Men efterfølgende vil registeret skulle opdateres hvert femte år, hvor det hver gang udvides, idet yderligere fem år skal medtages i registeret. Den næste udvidelse sker således i 2030, hvor alle bygninger opført mellem 1970 og 1975 vurderes.

Landets andre kommuner bør lade sig inspirere af det aarhusianske initiativ og gøre tilsvarende.

Politik

Politisk er der nok at tage fat på, for kulturarv er en kompleks størrelse på mange planer. Indenfor de senere år er der kommet en ny ejendomsvurderingslov, en ændret museumslov på fortidsmindeområdet, nyt planlovsforlig, nyt bygningsreglement og også udkast til et nyt EU-bygningsdirektiv, for bare at nævne nogle, alt sammen spredt ud over nævn, styrelser, udvalg, kommuner, ministerier og interessenter i Danmarks 98 kommuner, Folketinget og EU.

Den arkitektoniske kulturarv administreres nu af tre ministre

I december 2022 fik vi efter lange forhandlinger en ny regering, hvor den byggede kulturarv fremover skal forvaltes af tre ministerier. Det var en forringelse. Vi havde hellere set bygningsfredningsloven, planloven og bygningsreglementet samlet under ét ministerium, hvilket vi også skrev i et håbefuldt [brev til Jakob Ellemann-Jensen og Lars Løkke Rasmussen den 15. dec. 2022.](#)

De fredede bygninger fik ny kulturminister, Jakob Engel-Schmidt (M), og som noget nyt blev bygningsreglementet og planloven udskilt fra Indenrigs- og Boligministeriet. Bygningsreglementet blev lagt ind under Social- og Boligministeriet, hvor Pernille Rosenkrantz-Theil blev ny minister. Planloven blev lagt ind under Ministeriet for Kirke, Landdistrikter og Nordisk Samarbejde, med Louise Schack Elholm som minister. Det var et klart tilbageskridt for beskyttelsen af de bevaringsværdige bygninger, at planloven og bygningsreglementet ikke længere er samlet under ét ministerium.

Medmindre Social- og Boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil er stærkt optaget af at beskytte den byggede kulturarv, kan hun med ganske få forkerte eller manglende formuleringer i et kommende bygningsreglement ødelægge formålet med vores flerårige bestræbelser på at få kommunerne til at prioritere den byggede kulturarv.

Møde med én ud af tre ministre

Vi skrev straks til de tre ministre og opfordrede dem til at være opmærksomme på problemstillingen. Samtidig bad vi om et møde, hvoraf ét indtil nu er afholdt med Minister for Kirke, Landdistrikter og Nordisk Samarbejde, Louise Schack Elholm. På dette møde, hvor også professor (cand. arch.) Mogens A. Morgen fra Aarhus Arkitektskole deltog, forsøgte vi at åbne ministerens øjne for den aktuelle trussel: Forslag til et nyt bygningsdirektiv med skærpede krav til energimærkning af opvarmede bygninger var under forhandling i parlamentet.

Forslaget lagde op til, at bygninger, der ikke var officielt beskyttede, skulle leve op til reglerne. Det betød, at de skulle isoleres. Blev isoleringerne ikke udført med respekt for bevaringsværdierne, risikerede vi, at en stor del af vores arkitektoniske kulturarv tavst ville forsvinde bag udvendig isolering. Vi pointerede derfor, at det var vigtigt, at ministeren lagde pres på de kommuner, som endnu ikke har registreret deres bygninger. Efterfølgende sendte vi Louise Schack Elholm et opfølgende [brev](#).

Kulturmiljøer af national betydning

Med hjælp fra Alex Ahrendtsen (DF), kunne Historiske Huse med tilfredshed notere, at der i det nyligt indgåede planlovsforlig var enighed om, at Kulturministeriet og Indenrigs- og Boligministeriet nedsatte et ekspertudvalg, som skulle udpege kulturmiljøer af national interesse. Arbejdet er forankret i Slots- og Kulturstyrelsen. Udvalgsmedlemmerne er udpeget, men arbejdet er først nu ved at gå i gang.

Emnet har været et fokusområde for Historiske Huse i flere år, og vi er opmærksomme på, at det seneste regeringsskifte sagtens kan have været en hindring for opgavens udførelse, fordi den kræver yderligere bevillinger til Slots- og Kulturstyrelsen. Læs mere om udpegning af de nationale kulturmiljøer [her](#).

Ny national arkitekturpolitik

I juni 2022 nedsatte Kulturminister Ane Halsboe-Jørgensen (S) en ekspertgruppe, der med arkitekt Lene Tranberg i spidsen, skulle give folketinget input til en ny, national arkitekturpolitik. Da gruppen blev nedsat, forventedes politikkerne udarbejdet og vedtaget i 2024. I Historiske Huse mente vi, at den arkitektoniske kulturarv er en væsentlig del af en ny arkitekturpolitik.

Vi opfordrede derfor Kulturministeren til at benytte lejligheden til at nedsætte et særligt udvalg, som kunne udtænke forslag til nye redskaber, som tager højde for den arkitektoniske kulturarv, og som ville kunne inspirere kulturministeren i arbejdet med en ny arkitekturpolitik. I forbindelse med regeringsskiftet gik arbejdet i stå, men er nu i gang igen og Historiske Huse er inviteret til at bidrage med input i tre indledende møder. Læs brevet [her](#).

Miljø- og Fødevareklagenævnet

Birthe luel er blevet udpeget som kulturarvsekspert i Miljø- og Fødevareklagenævnets afdeling for kulturarv. Nævnet er den centrale klageinstans for hele natur-, miljø-, landbrug-, fiskeri- og fødevareområdet i Danmark.

Tilbage i 2021 besluttede et bredt flertal af Folketingets partier at ændre museumslovens fortidsmindebestemmelser. I ændringen indgik bl.a. oprettelsen af en kulturarvsafdeling i Miljø- og Fødevareklagenævnet, hvor til Historiske Huse nu har fået udpegningsret. Læs mere om Miljø- og Fødevareklagenævnet [her](#).

EU's bygningsdirektiv

Efter næsten to års vedholdende lobbyarbejde i samarbejde med EU-parlamentsmedlem Pernille Weiss, kom vi i oktober måned et afgørende skridt nærmere en beskyttelse af den ubeskyttede del af de bevaringsværdige bygninger – i EU's kommende bygningsdirektiv, kaldet 'Energy Performance of Buildings Directive', EPBD eller slet og ret 'Bygningsdirektivet'.

EU's bygningsdirektiv regulerer krav og rammer for energiforbruget i bygninger. Potentialet er stort: 40 % af EU's energiforbrug og næsten en tredjedel af CO₂-udledningen stammer fra den europæiske bygningsmasse. Tre ud af fire bygninger er ikke energieffektive og derfor udledes der langt mere drivhusgas end nødvendigt. Der er ca. 260 millioner bygninger i Europa. Det vurderes, at op mod 95 % af dem fortsat vil stå i 2050.

Et samlet EU vedtog at udvide undtagelsesbestemmelsen for officielt beskyttede historiske bygninger, så også historiske bygninger, der endnu ikke er registreret, er undtaget:

*(a) Buildings officially protected as part of a designated environment or because of their special architectural or historical merit, or **other heritage buildings**, in so far as compliance with the standards would unacceptably alter their character or appearance, or if **their renovation is not technically or economically feasible**;"* Læs mere om EU's bygningsdirektiv [her](#).

Hermed er vejen banet for at tage hensyn til den byggede kulturarv, når bygningsdirektivet skal implementeres i dansk lovgivning. En udvidelse af den foreslåede undtagelsesbestemmelse betyder, at bygningerne ikke umiddelbart skal leve op til direktivets energimærkningskrav. Et krav, der nemt ender med udvendig isolering, som vil ødelægge det bygningskulturelle udtryk.

Historiske Huse anslår, at et sted mellem 5 og 10 % af Europas historiske bygninger er værd at bevare som arkitektonisk kulturarv og derfor skal beskyttes mod isolering, som svækker klimaskærmens bevaringsværdier.

Implementering af direktivet i Danmark

Når direktivet skal implementeres i Danmark, bliver det med stor sandsynlighed i det danske bygningsreglement. Indtil december sidste år lå bygningsreglementet i Indenrigs- og Boligministeriet under Christian Rabjerg Madsens (S) resort. I en brevveksling med ham, gjorde han det klart, hvilke bygninger der ifølge det danske bygningsreglement måtte anses som værende officielt beskyttet og dermed ville blive undtaget, ifølge EU-Kommissionens først foreslåede undtagelsesbestemmelse. Læs mere [her](#).

Ny energipulje – et medlems oplevelser

Bygningspuljen, der stammer fra Energifaften 2018, blev i sommeren 2023 opsplittet i to nye puljer. Den ene er Varmepumpepuljen, der åbnede i september, og den anden er Energirenoveringspuljen, som åbnede i oktober 2023. Læs mere om Bygningspuljen [her](#).

Mange ejere af bevaringsværdige huse oplever dog problemer med at opnå tilskud fra puljen, idet den kun støtter udvendig isolering, der skæmmes den bevaringsværdige bygnings udseende og æstetik.

I foråret 2023 afviste Energistyrelsen at udbetale det tilskud, den havde bevilget til energirenoeringen af en SAVE-3 vurderet gård på Møn, da isoleringen af de massive ydermure blev udført indvendigt i stedet for udvendigt. Afslaget kom lige efter endnu et afslag på en ansøgning om tilskud til etablering af et vandbåret varmeanlæg, som blev givet med den begrundelse, at et sådant allerede eksisterede på ansøgningstidspunktet. Ifølge ejeren, professor Lars Hviid, der er medlem af vores bestyrelse, er dette ukorrekt og desuden fik han også afslag på tilskud til isolering af terrændæk med den begrundelse, at ejendommen har krybekælder - hvilket ligeledes er ukorrekt, idet huset har ydervægge, der står på syldsten.

Det virker som om, politikernes mange ord om klimaproblemer og behov for energirenoering af den gamle boligmasse ofte ender i en situation, hvor midlet forhindrer målet, hvilket jo ikke er hverken bæredygtigt eller bevaringsværdigt.

Landsbypuljen

Der blev afsat yderligere 95 mio. kr. i 2022 til Landsbypuljen.

Indsatsen skulle fokuseres i de byer, hvor der er et særligt behov for at styrke udviklingen. Derfor blev anvendelsen afgrænset til indsatser i landsbyer med under 4.000 indbyggere. Midlerne skal fortsat anvendes til nedrivnings- og istandsættelsesindsatser, men fremover også til områdefornyelse og genhusning. Muligheden for at gennemføre områdefornyelse med støtte fra puljens midler gør kommunerne i stand til at forny deres landsbyer med en helhedsorienteret indsats. Samtidig prioriteres det, at kommunerne kan få statslig støtte til de ofte omkostningstunge genhusningssager.

Landsbypuljen bruges i tre ud af fire tilfælde til nedrivning frem for istandsættelse og der er onde tunger, der kalden puljen for 'nedrivningspuljen'. I 2022 kom det således frem i en artikel i [Byrummonitor](#), at antallet af nedrivninger, der er sket med tilskud fra Landsbypuljen landede på 4.662, mens antallet af istandsættelser gennem puljen kun var på 1.514. Ikke just opløftende tal for kulturarven.

Jura

Ny ejendomsvurderingslov

Den nye ejendomsbeskatningslov berører alle ejendomstyper, og naturligvis også de fredede og bevaringsværdige. Loven har vakt stor interesse, da mange ejere, vil få ændret deres ejendomsskat som følge af skatte- forvaltningens ændrede vurderingsprincipper.

Fremover kategoriseres ejendomme i fire undergrupper:

- Ejerbolig
- Landbrugsejendom
- Skovejendom
- Erhvervsejendom

Samarbejde med Større Jordbrug

De nye vurderings-principper for mindre landejendomme vil gøre det endnu sværere at sikre fredede og bevaringsværdige ejendomme mod forfald. Historiske Huse og Nicolas de Bertouch-Lehn, bestyrelsesmedlem i Sektionen for Større Jordbrug, redegjorde for problemstillingen i Berlingske Tidende den 17. maj 2023. Læs indlægget [her](#).

Kategoriseringen får skattemæssig betydning for mange, og dermed økonomiske konsekvenser. Læs Historiske Huses indlæg i Større Jordbrug [her](#). Det er derfor vigtigt, at kategoriseringen svarer til den faktiske anvendelse af ejendommen. Hvis for eksempel en landbrugsejendom skifter kategori til ejerbolig, kan der tilvælges en overgangsordning, der sikrer, at ejendommen forbliver på samme vilkår, som før den skiftede kategori.

SKATS principper for kategorisering som landbrugsejendom kan læses [her](#). En mere detaljeret forklaring om den nye ejendomslov kan læses [her](#).

Nyt bygningsreglement pr. 1. januar 2023

Ændringsforslag til bygningsreglementet vedrørende anvendelse af genbrugsmaterialer. Fra 1. januar 2023 er der indskrevet nye bestemmelser som tilføjelser til det eksisterende bygningsreglement (BR18). De nye bestemmelser vedrører indførelse af krav om LCA-beregninger (livscyklusvurdering) og CO₂-loft. Kravene gælder i første omgang, med få undtagelser alt nybyggeri, og for CO₂- loftets vedkommende alene ved nybyggerier på over 1.000 m².

Tilsvarende bestemmelser for bygningsstandsættelser og -nedrivninger forventes indføjet i bygningsreglementet senere, men det er dog usikkert, hvornår det sker. LCA-beregninger på renoveringer er mere komplekst end ved nybyggeri og forventes tidligst at komme med i bygningsreglementet i 2025, hvor CO₂-loftet reguleres første gang. De nye bestemmelser kan læses [her](#).

*Et hus forsvinder bag udvendig isolering
Nyråd
Birthe Iuel foto*

Medlemsservice

Historiske Huse hjælper dig, der ejer et fredet eller bevaringsværdigt hus. Vi arbejder politisk for at sikre medlemmerne de bedste vilkår. Vi tilbyder rådgivning til dig, der skal tegne en forsikring og vi bringer dem den nyeste viden indenfor bevaring af den byggede kulturarv. Medlemmer får ikke bare sparring i relation til deres bevaringsværdige bygninger, men bliver også en del af et interessefællesskab. Historiske Huse arrangerer blandt andet guidede studierejser, lige som der også er mulighed for at møde ligesindede til Historiske Huses årlige generalforsamling.

I Historiske Huse vil vi gerne yde høj service. Derfor gør sekretariatet også en dyd ud af, at medlemmerne bliver besvaret hurtigt både pr mail og telefon. Er der travlt, får man oplyst et nyt tidspunkt, man kan ringe op på, og er der sommerferie, er direktøren som regel på stand by. Det kunne jo være, at en og anden pludselig havde forelsket sig i en bevaringsværdig bygning og måtte have omgående rådgivning. Vi opfordrer til, at man ikke holder sig tilbage, når man har spørgsmål af byggeteknisk, juridisk, skattemæssig eller forsikringsmæssig art. Det er det, vi er her for.

Vi er klar over, at det største behov for rådgivning ligger i købsituationen, hvor mange af vores medlemmer endnu ikke har stiftet bekendtskab med os. Derfor opfordrer vi vores medlemmer til at sprede budskabet om, at der findes en forening, som er værd at kontakte, inden man kaster sig ud i købet af en bevaringsværdig bygning.

Medlemmerne skal også huske, at foreningen er deres, og at det er på generalforsamlingen, man kan stille ændringsforslag. Det skal bare gøres i god tid forinden. Har man lyst til at tage en tørn i bestyrelsen, er det en god ide at lade et ord falde herom til formanden eller sekretariatet.

Bestyrelsen er i vedtægterne pålagt at foreslå nye medlemmer. Ønsker ingen at stille op, kan det derfor se ud, som om bestyrelsen nærmest er selvsupplerende. Det er ikke tilfældet. Bestyrelse og sekretariat ønsker ikke at lukke sig om sig selv.

Kommunalbestyrelsernes ansvar

Som et af vores medlemmer, tidligere formand for Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur, Karen Margrethe Olsen, citeres for i [Byrummonitor den 21. nov. 2023](#), er det i tiltagende grad problematisk, at borgernes tiltro til den kommunale lokalplanlægning svækkes, fordi kommunalbestyrelserne dispenserer fra lokalplanerne. Det svækker samtidig borgernes retssikkerhed.

Selvfølgelig skal det være muligt at dispensere fra en lokalplan. Men det skal ikke være muligt at dispensere, således at selve grundlaget for lokalplanen skrider. Derfor skal det være langt sværere, især for de bevarende lokalplaner, hvis formål er at beskytte de bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer.

Ønsker kommunalpolitikerne at dispensere fra en bevarende lokalplan bør der, som minimum, indføres to på hinanden følgende behandlinger med en offentlighedsfase imellem. Anden behandling bør ske i den samlede kommunalbestyrelse. Dette udelukker ikke dispensationer, men gør det sværere og giver borgerne mulighed for at blive hørt.

En anden mulighed, som allerede eksisterer, er, at kommunalbestyrelsen toner rent flag og udarbejder en ny lokalplan. Det bør gøres obligatorisk, når plangrundlaget er blevet så udvandet, at lokalplanen ikke længere giver mening.

Historiske Huse har de seneste måneder være involveret i en sag, som netop understreger ovenstående problematik.

Idestrup præstegård

Historiske Huse blev i sommeren 2023 opmærksom på en sag på Falster, hvor Idestrup Menighedsråd havde ansøgt og fået tilladelse til at nedrive en bevaringsværdig Præstegård. Præstegården i "bedre byggeskik" stil fra 1927 er vurderet til en SAVE-værdi 2.

Kritiske røster i dagspressen og på sociale medier med billeder af den tilsyneladende smukke og velholdte præstegård vækkede forundring. Historiske Huse anmodede derfor om aktindsigt i sagen hos Guldborgsund Kommune og hos Idestrup Menighedsråd, for at kunne danne en saglig og faktuel funderet holdning til sagen.

Restaureringsarkitekt og bestyrelsesmedlem i Historiske Huse, Signe Hommelhoff var i Idestrup for ved selvsyn at besigtige præstegården fra den offentligt tilgængelige gårdsplads.

Efter grundig gennemgang af sagen, valgte Historiske Huse at påklage sagens behandling til Planklagenævnet.

De tre overordnede klagepunkter er:

1. At Guldborgsund Kommune i den pågældende sag har tilsidesat væsentlige hensyn ift. planlovens sigte, fordi kommunen ikke har sikret en samfundsøkonomisk helhedsvurdering, og at der ikke er taget tilstrækkeligt hensyn til kulturmiljøet.

Idestrup Præstegård er i kommunens egen kommuneplan fra 2019 udpeget som et kulturmiljø og eksplicit fremhævet i navnet; ”Ravnhusene, præstegården og den gamle skole i Idestrup”.
2. At menighedsrådet ikke har efterlevet gældende regler, og Guldborgsund Kommune ikke har opfyldt sin forpligtigelse som bygningsmyndighed, idet der ikke er blevet lavet en totaløkonomisk vurdering på trods af, at det er en sag, hvor en totaløkonomisk vurdering er påkrævet.
3. At sagen ikke lever op til formelle krav, bl.a. at det var en repræsentant fra et typehus-firma, der uden fuldmagt på vegne af menighedsrådet ansøgte om nedrivningstilladelse, og at der er givet urigtige oplysninger i sagen, nemlig at det ikke er rentabelt at bevare præstegården, selvom der aldrig er blevet udført en rentabilitetsberegning.

Hvorfor ønsker menighedsrådet at rive præstegården ned?

- er det gode spørgsmål i sagen, og svaret er, at det ønsker menighedsrådet nok heller ikke. I Idestrup har præstestillingen stået ledig siden den seneste sognepræst stoppede i 2019. Menighedsrådet skal som udgangspunkt tilbyde en kommende præst en tjenestebolig til embedet, som er i god og forsvarlig stand. Det er derfor vigtigt

for menighedsrådet, at der hurtigst muligt kan tilvejebringes en god bolig, så de kan ansætte en sognepræst.

Af sagsakterne kan man se, at menighedsrådets udgangspunkt var at bevare bygningen. Menighedsrådet fik en professionel tegnestue til at lave projekt for istandsættelse og modernisering af præstegården. Tegnestuens budget var på godt 2,7 mio. kr. men licitationsresultatet løb op i 4,8 mio. kr.

Provstiudvalget, der er den instans, der skal godkende menighedsrådets finansiering i forbindelse med ombygning af præstegårde, havde i sagen meddelt, at der kun kunne godkendes op til 3 mio. kr. Det er ikke lykkedes Historiske Huse at få oplyst, hvad menighedsrådet har beregnet, at nedrivning og opførelse af et nyt typehus vil koste, men Guldborgsund Kommune estimerer, at det vil koste i alt 5,4 mio. kr. Tilsyneladende vil provstiudvalget hellere bevilge flere penge til nedrivning og nyt byggeri end til bevaring og istandsættelse.

Idestrup Præstegård 1959
Det Kongelige Bibliotek

Hvorfor provstiudvalget og provsten foretrækker en ny og dyrere bygning er ikke blevet uddybet, men i dagspressen lader det til at bero på anekdotiske og uheldige erfaringer fra andre embedsboliger, der er blevet uheldigt istandsat. Biskoppen for Lolland-Falster Stift har i medierne meddelt, at hun ønsker præstegården bevaret, men at det ikke er hendes beslutning at træffe.

En del af den udbudte istandsættelse var at udskifte de oprindelige vinduer. Udskiftning af vinduerne forekommer helt unødvendig og vil svække bygningens bevaringsværdier. Vinduerne er oprindelige og forsynet med forsatsrammer og dermed energimæssigt udmærkede. Udskiftning af vinduerne var estimeret til at koste ca. 650.000 kr. En revision af istandsættelsesprojektet foretaget af en restaureringskyndig rådgiver vil formodentligt kunne reducere omkostningerne til istandsættelse væsentligt ved at gennemføre en mere nænsom istandsættelse.

Guldborgsund Kommune har oplyst, at der er mulighed for at ansøge om op til 800.000 kr. i støtte til istandsættelse. Det burde være muligt at få de økonomiske ender til at mødes.

Hvorfor går Historiske Huse ind i sådan en sag?

Historiske Huse arbejder for at skabe de bedst mulige rammevilkår for ejere af bevaringsværdige bygninger. De bevaringsværdige bygninger er en grundsten i oplevelsen af Danmark og vores nationale identitet. Medlemmerne af Historiske Huse bruger mange af deres private økonomiske midler til at vedligeholde deres bygninger, hvilket er til glæde ikke blot for ejerne selv, men også for naboer, turister og oplevelsen af byen eller stedet som helhed.

Kommunerne udpeger Bevaringsværdige Bygninger og Kulturmiljøer og det er utroværdigt og skaber uklar retssikkerhed, når den samme instans, der udpeger præstegården som bevaringsværdig kort tid efter tillader nedrivning. Offentlige instanser, kommunen og Folkekirken bør gå forrest i bevaringssagen.

Sagen om Idestrup Præstegård er derudover meget uheldig, fordi den udbreder en fejlagtig opfattelse af totaløkonomi i forhold til, at det kan betale sig økonomisk og klimamæssigt at nedrive og bygge nyt fremfor at istandsætte.

Historiske Huse har anmodet Planklagenævnet om, at klagen får opsættende virkning, men har fortsat ikke hørt fra nævnet. Læs Historiske Huses klage [her](#).

Kruså Vandmølle mulig dansk National Trust

Nedrivningssagen vedrørende Kruså Vandmølle blev fulgt tæt af Historiske Huse. Bestyrelsesmedlem og restaureringsarkitekt Signe Hommelhoff tog også affære i denne sag og indgav høringssvar. Bl.a. på baggrund heraf tog en gruppe interesserede initiativ til en dansk "national trust" kaldet [Danmarks Kulturarv](#). Trusten tænkes finansieret ved crowdfunding, blandt andet med henblik på vandmøllens bevaring og istandsættelse. Visionen for den transformerede Kruså Vandmølle er nu, at den kan blive et centrum for både naturmæssige og historisk-kulturelle oplevelser i lokalområdet, hvilket naturligvis glæder Historiske Huse.

Forsikring - Bergiafonden

Mange af foreningens medlemmer føler sig usikre på vurderingen af størrelsen på forsikringssummen i relation til deres fredede og bevaringsværdige bygning. Det gælder især ejere, som ved en eventuel storskade ønsker bygningen opført i samme materialer og udført med samme håndværksmæssige metoder, som blev anvendt ved bygningens opførelse.

Ejerne skal selv fastsætte beløbet og dermed tage risikoen for, om det forsikringsdækkede beløb er tilstrækkeligt til at dække skaden. For at undgå underforsikring risikeres overforsikring, som i værste fald er spild af penge, som kunne være brugt mere fornuftigt, blandt andet på vedligeholdelse.

Da kun de færreste af vores medlemmer har de nødvendige forudsætninger for at kunne estimere beløbet på et kvalificeret grundlag, har BYFO længe ønsket, at der udarbejdes en database over genopretningsudgifter til brug for medlemmerne og andre interesserede.

Derfor har Historiske Huse i det forløbne år søgt [Bergiafonden](#) om midler til at gennemføre de nødvendige undersøgelser, der kan sikre en kortlægning af omkostninger ved genopbygning af fredede og bevaringsværdige bygninger efter større skader. Vi håber på tilsagn i det nye år, så analysearbejdet kan gå i gang.

Nyt samarbejde med andre aktører på området

Bygningskultur Danmark samlede som paraplyorganisation såvel alle de væsentlige, som mindre væsentlige, aktører på det bygningskulturelle område og sendte i fællesskab henvendelser til ministre og høringssvar, når der var emner, som kaldte på fælles svar. Da udredningsarbejdet på bygningsfredningsloven i 2009 -2010 fandt sted, var det også på basis af en fælles opfordring fra Bygningskultur Danmarks medlemmer år forinden. Bygningskultur Danmark eksisterer ikke mere, men vi savner fællesskabet, og også muligheden for at tale med fælles stemme.

Derfor var det kærkomment, da Europa Nostra, ved formand Ettie Castenschiold, inviterede til et uformelt møde på Arkitektskolen i København. Fire nøglespillere mødte op: [Europa Nostra](#), [ICOMOS](#), [By&Land](#) og [Historiske Huse](#). Der var enighed om, at vi for nærværende ikke udvider kredsen.

Alle fire er på den ene eller anden måde legitimeret gennem lovgivning, og alle fire parter er optaget af bedre beskyttelse af vores bevaringsværdige bygninger og -miljøer, hvilket ikke mindst er en opgave, der trænger sig på i forbindelse med klimadagsordenen.

Der er ingen tvivl om, at vi sammen står stærkere som medunderskrivere på fælles politiske dagsordener. Vi har sendt et [brev](#) med invitation til at mødes med kulturminister Jakob Engel Schmidt. Han og hans embedsmænd har [svaret](#), at Kulturministeren ikke har tid, men at hans embedsmænd ønsker at mødes med os.

Markedsføring af Håndværkerakademiet på EUC Nord

Efter restaurerings-håndværkeruddannelsen i Odense blev nedlagt, overtog EUC Nord uddannelsen af restaureringshåndværkere. EUC Nord har således oprettet et særligt Håndværkerakademi, som tilbyder en restaureringsuddannelse rettet mod bygningshåndværkere, der skal vedligeholde og restaurere fredede og bevaringsværdige bygninger.

Uddannelsen består af en række kurser, hvor de første to ugers kursus er obligatoriske. Herefter sammensætter kursisten selv uddannelsen, alt efter håndværk og lyst til at fordybe sig i særlige emner. Uddannelsen er blevet til i et samarbejde mellem EUC Nord og en lang række af byggeriets faglige organisationer. Læs mere om restaureringsuddannelsen [her](#).

Vi har som ejerforening en stor interesse i, at der uddannes kvalificerede restaureringshåndværkere. Derfor er der på uformelt plan indgået aftale om at Historiske Huse hjælper til med at markedsføre restaureringshåndværkeruddannelsen på vores [sociale platforme](#) og i vores nyhedsbreve.

Faglærerkonference for murerfaget i Sønderborg

Netop for at bakke op om uddannelser i de traditionelle håndværk, stillede Historiske Huses direktør Birthe luel derfor også op, da faglærerne afholdt seminar i Sønderborg. Her leverede hun et indlæg om, hvorfor det er så vigtigt, at vi passer på vores arkitektoniske kulturarv, hvad den betyder for os som nation, og hvad den betyder som løftestang for vækst og velfærd rundt om i landet – og ikke mindst, hvilken vigtig rolle håndværkerne har for bevaringen af vores arkitektoniske kulturarv. Endelig blev de historiske bygningers bæredygtighed i forhold til nybyggeri, set i CO₂-perspektiv, også berørt.

European Historic Houses

Ligesom sidste år har European Historic Houses politiske fokus i år drejet sig om EU's bygningsdirektiv, hvor Pernille Weiss (MEP) på alle måder har varetaget ikke kun den danske, men hele Europas arkitektoniske kulturarvs stemme. Derfor var det også Pernille Weiss, der i år var inviteret som hovedtaler til EHH's årsmøde. Fra dansk side har vi naturligvis været glade for at kunne bidrage til fællesskabet i så vigtig en sag, hvilket også er blevet positivt bemærket.

Dagen før årsmødet i maj, var alle såkaldte "govenors" inviteret til at deltage i et EU-støttet kursus i ChatGPT til storytelling på de sociale medier. Et interessant studie i, hvad AI kan bruges til og med vidtrækkende perspektiver.

På selve årsmødet var fire medlemmer ud af 24 blevet bedt om at præsentere deres respektive foreninger. Danmark var blandt de fire – med begrundelsen: ”You punch way above your weight”.

Udover at drøfte bygningsdirektivet fremsattes også et forslag om opdatering af oversigten over de nationale skattesystemer med relevans for ejere af historiske bygninger. Herudover blev det besluttet at etablere EHH Cercle, som skal udgøre en netværks- og vidensdelingsgruppe for ejere af historiske huse. Første møde afholdtes i Prag den 20-22 oktober, hvor alle medlemmer (ejere) af medlemsorganisationerne var inviteret til at deltage.

Her gjorde vi os bemærket ved at møde op med en dansk indlægsholder, Anders Brüel, restaureringsarkitekt MAA, som holdt indlæg ”On the Importance of Restoration and Reuse, and the Science Supporting it”. Der er ingen tvivl om, at alle EHH’s medlemmer, undtagelsesbestemmelse eller ej, føler en stor forpligtelse til at gøre hver sit for i videst omfang at nedbringe udledning af CO₂. Blot må kulturarven skærmes.

Pernille Weiss holder indlæg til årsmøde i
European Historic Houses
Bruxelles
Birthe Iuel foto

In Search of Identity – Kulturarvsprojekt på de vestindiske øer

Året 2017 markerede 100-året for Danmarks salg af de vestindiske øer til USA. Anledningen blev brugt til at etablere ”The Centennial Legacy Project – In Search of Identity” i et samarbejde mellem Historiske Huse, repræsentanter for den vestindiske regering og lokale ildsjæle på St. Thomas og St. Croix samt arkitektskolerne i København og Aarhus.

Den omfattende danske bygningsarv på de tidligere danske øer i Caribien er et vidnesbyrd om vores fælles historie og et fornemt udtryk for traditionel bygningskultur og håndværk.

Med udgangspunkt i restaurering og indretning til nye funktioner, er det projektets mål at bevare bygningsarven, bidrage til en udvikling af kulturarvsturismen på øerne og give danskere og vestindere et bedre kendskab til hinanden og vores fælles historie.

To ikoniske bygninger vil blive restaureret og nyindrettet til at huse nye funktioner. Det tidligere danske militærhospital i Charlotte Amalie på St. Thomas, nu Jarvis School, vil huse et Cultural Heritage Center og øernes første ”nationalmuseum”. Den tidligere danske kaserne i Christianssted på St. Croix vil blive indrettet til et Academy of Architecture, Crafts and Built Heritage (VIAC) med undervisningsaktiviteter og udveksling mellem øerne og de danske arkitektskoler i København og Aarhus.

Arbejdet skrider kun langsomt fremad, betydeligt langsommere end både den vestindiske og danske side kunne ønske sig. Ikke mindst kom der to voldsomme orkaner ”i vejen” i efteråret 2018. Det betød store ødelæggelser og skader. Helt naturligt betød dette, at fokus på øerne siden har været at få retableret bygningerne og infrastruktur som hospitaler, skoler og andre offentlige bygninger. Covid-19 pandemien blev endnu et set-back for projektet. Det administrative bureaukrati på øerne er en selvstændig udfordring.

VIAC på St. Croix er længere fremme end projektet på St. Thomas. I stedet for at vente på, at aftalerne om leje af bygninger og grunde bliver behandlet af det lokale administrative og politiske system, er man nu ved at definere uddannelserne og planlægger at starte dem op. Det giver samtidig en mulighed for at prøve ideerne af i

praksis. VIAC's bestyrelse består af erfarne folk, både fra øerne og fra USA. Indsamling af midler til både uddannelse og restaurering er i gang.

Selvom projekterne kun skrider langsomt frem, er der altså fortsat liv i dem. Fra dansk side er vi fortsat med, om end i en mere tilbagetrukket rolle end hidtil.

*Gade i Christianssted
Dansk Vestindien
BB Foto*

Studierejse til Umbrien (beretning)

Ultimo oktober rejste 30 medlemmer til Umbrien for at besøge Perugia, Gubbio og Assisi. Udover at besøge den vidunderlige bygningskultur og høre den spændende historie samt se renæssancens fascinerende billedkunst, besøgte gruppen private, fredede huse, hvor ejerne fortalte om udfordringer i Italien med vedligeholdelse og renoveringer.

Især skal fremhæves besøg hos et dansk-italiensk ægtepar, Rikke og Lorenzo Peter Misciattelli Mocenigio Soranzo, som har overtaget og restaureret [Castello Montegiove](#). Det var interessant at høre deres erfaringer med at restaurere og videreudvikle et gammelt slot til vinproduktion, udlejning af ferieboliger og oplevelsesøkonomi m.m. i Italien. Besøg kan bestemt anbefales.

Historiske Huses studierejser er en stor succes. Medlemmerne nyder at være sammen på rejser, hvor alle er fælles om interessen for bygningskulturen. Derudover har hele gruppen stor glæde af de enkelte deltageres forskellige kompetencer og erfaringer, som der generøst øses ud af.

Den gode stemning undervejs på denne tur, fik flere af deltagerne til at byde ind med supplerende oplæg. En af deltagerne, en præst, holdt en spændende introduktion til Frans af Assisi og Johannes Jørgensen foran Santa Clara kirken i Assisi. Indlægget blev afsluttet med, at hele gruppen sang: "Det dufter lysegrønt af græs". En anden deltager, en dirigent dirigerede gruppen. Det vakte nogen nysgerrighed blandt de italienske kirkegængere og de mange turister, det var en søndag, og der var mange mennesker.

Desuden fik en forfatter ordet sidste aften til en forelæsning om dannelsesbegrebet, med udgangspunkt i Urbinos fyrste Federico de Montefeltro, via Montaigne til den britiske 'gentleman'. Her blev også begrebet 'sprezzatura' behandlet. Spezzatura kan vel bedst oversættes til en blanding af 'stil og dannelse'.

Der var også plads til mindre seriøse oplevelser: Vi sluttede af med et besøg på et meget specielt bygningskompleks "la Scarzuola", som kan sammenlignes med et projekt af Salvador Dali, med en teatralisk omviser, der fortalte om en tidligere gæst, en korpulent dame, der højtideligt afleverede ur, smykker og det meste af sit tøj for at trille ned af en høj skrænt. Denne historie motiverede en af gruppens deltagere til på samme måde at lægge sine løse genstande - og stå på hovedet i et minut! Hun er nemlig dygtig yoga-udøver. Stor moro, og omviseren blev noget forbløffet.

Konklusionen må være, at alle efter turen var blevet klogere på mange ting og samtidig havde det sjovt med hinanden i et givende samvær.

Historiske Huse har flere medlemsrejser i støbeskeen. Hold øje med [eventkalenderen](#) og kommende nyhedsbreve for mere information.

Bjergbyer
Umbrien
BB Foto

Kommunikation

Synlighed, både i forhold til foreningens medlemmer og til vores omverden, har høj prioritet. Det er vigtigt, at medlemmerne ser og hører fra os, men også at vi er synlige overfor den omverden, vi er en del af. Her hjælper vores omfattende hjemmeside med information, billeder og viden, ligesom vores nyhedsbreve, der udsendes en gang om måneden og magasinet Historiske Huse, der udsendes to gange om året. Samtidig glæder vi os over, at foreningen nu har næsten 32.000 følgere på Facebook, 5.800 følgere på Instagram og 760 følgere på LinkedIn.

Men hvad med fremtiden? Det globale medielandskab er under forandring i disse år med opkomsten af ChatGPT og andre teknologier. De nye teknologier gør det muligt at personificere og målrette vores kommunikation meget mere efter medlemmernes behov og aktuelle situation. Historiske Huses kommende kommunikationsstrategi skal afspejle disse muligheder og i højere grad spille sammen med det strategiske og teknologiske potentiale, der er for interesseorganisationer som Historiske Huse, til at gøre mere for både eksisterende og nye medlemmer. Ikke mindst politisk i relation til at forbedre medlemmernes rammevilkår.

Nyhedsbrev

Historiske Huses nyhedsbrev udsendes til 9.500 modtagere og er gratis og for alle. Vi er bevidste om, at nyhedsbrevet for mange af vores medlemmer i løbet af året er eneste forbindelse til sekretariatet. Derfor bruges kanalen også til at holde medlemmerne bredt orienteret om alt fra aktuelle politiske og juridiske emner til råd af mere praktisk art.

Magasin

Magasinet Historiske Huse udgives to gange om året i samarbejde med konceptbureauet Nord i Viby ved Aarhus. Magasinet fungerer som et fysisk blikfang for foreningen udadtil og som en del af den samlede kommunikation. Magasinet indeholder inspirerende artikler om alt fra maling med linolie, til sidste nyt fra isoleringsfronten og viser bredden i det, som foreningen kan tilbyde medlemmerne: Rådgivning, videndeling, rabatter, events og information om fredede og bevaringsværdige bygninger.

Skulle der blandt medlemmerne være nogen, som har lyst til at bidrage med billeder eller artikler til vores magasin om deres huse eller andre problemstillinger i øvrigt, vil sekretariatet meget gerne kontaktes.

Historiske Huses seneste magasin kan læses [her](#).

Traditionelle bygningsmaterialer – en guide

Med udgivelsen af Traditionelle Bygningsmaterialer udbyggede Historiske Huse i slutningen af 2022 Bygningskultur Danmarks serie af guides med en generel vejledning i de mest almindelige materialer, anvendt fra middelalderen og frem til 1940. Udover at henvende sig til håndværkere, arkitekter, studerende og bygningsejere, var formålet med guiden også, som med tidligere udgivelser, at medvirke til at skabe en større bevidsthed om de traditionelle bygningsmaterialers kvalitet og bæredygtighed.

Guiden er forfattet af arkitekt Jeanne Brüel og støttet med fondsmidler fra STARK Fonden, Grundejernes Investeringsfond og Realdania. Alle Historiske Huses medlemmer fik tilsendt et eksemplar, og den er nu sammen med vores øvrige udgivelser at finde i Historiske Huses boghandel på hjemmesiden, hvorfra den også kan downloades.

Læs mere om guiden [her](#) eller download Traditionelle Bygningsmaterialer gratis fra vores hjemmeside [her](#).

Administration

Bestyrelsens sammensætning

Efter sidste års generalforsamling i 2022 konstituerede bestyrelsen sig igen med Andreas Just Karberg som formand og Bue Beck, Niels Peter Schack-Eyber, Signe Hommelhoff og Lars Hviid som øvrige bestyrelsesmedlemmer.

Der har i det forløbne år været afholdt fire bestyrelsesmøder, hvoraf det ene blev afviklet over to dage med strategiseminar og bestyrelsesmøde hos bestyrelsesmedlem i BYFO, Mette Rix Krabbe, på Frederiksdal ved Harpelunde. De øvrige møder blev afholdt i foreningens sekretariat i Borgergade i København. På mødet i juni måned inviterede Leif Hansen, Historiske Huses arkitekt, de to bestyrelser til at se tagomlægningen på Børsen i København, inden bestyrelsesmødet.

Bevaringsværdige Bygningers bestyrelse har således i det forløbne år været sammensat af:

Direktør, cand. polit., formand	Andreas Just Karberg
Arkitekt MAA	Bue Beck
Konceptudvikler, fundraiser	Niels Peter Schack-Eyber
Arkitekt MAA	Signe Hommelhoff
Professor	Lars Hviid

Foreningen Bevaringsværdige Bygningers vedtægter kan læses [her](#).

Årets gang i sekretariatet

Man lærer at prioritere, når der mangler hænder. Vi har gjort, hvad vi kunne, for at medlemmerne ikke skulle bemærke, at vores barselsvikar Henrik Schilling for vores kommunikationsmedarbejder Amal Ashur, kun var ansat på halv tid. Heldigvis var

han både journalistuddannet og arkæolog, så nogen vil mene, han nok burde have forholdsvis nemt ved at skrive om kulturarv, hvilket han også demonstrerede. Derfor var det også ærgerligt, at han ikke lod sig lokke til at fortsætte.

I stedet hjalp han med at finde Caroline Høegh-Guldberg, som vi først ansatte som politisk rådgiver og efterfølgende også som sekretariatsleder. Caroline hjælper direktøren med at skabe bedre rammevilkår for ejerne af de fredede og bevaringsværdige bygninger. Samtidig står hun for kommunikationen til omverdenen i form af artikler, nyhedsbreve og udgivelse af magasinet 'Historiske Huse'.

Resten af sekretariatet kender medlemmerne fra hverdagen. Ikke mindst Gitte Stisens hjælp og rådgivning er efterspurgt. Alle kender Gitte. Men også vores jurist på halv tid, Lorens Hansen, rådgiver i hverdagen mange af medlemmerne.

Leif Hansen, foreningens arkitekt, kan altid kontaktes pr mail og om tirsdagen pr telefon. Leif er både efterspurgt og har travlt. Derfor anbefales det at beskrive eventuelle problemstillinger med billedmateriale pr. mail, så han allerede før konsultation kan forberede sig.

Vi drømmer om flere hænder. Der er så mange opgaver, som venter på at få langt mere opmærksomhed til glæde for medlemmerne. Derfor er det også en god ide, at BYFO og Bevaringsværdige Bygninger har driftsfællesskab, hvor vi i takt med, at vi får flere medlemmer, kan få råd til yderligere ansættelser.

Primo 2024 forventer vi at ansætte en student, der kan bistå sekretariatet med de daglige opgaver. Studenten skal blandt andet være med til at kontakte kommunerne, så Historiske Huse kan kæmpe de bevaringsværdige bygningers sag politisk og i medierne ud fra nye tal og undersøgelser, der understøtter vores argumenter.

Tak

Her ved foreningsårets afslutning skal der lyde en hjertelig tak til alle dem, der på den ene eller anden måde har bidraget til foreningens fremme. Især er der grund til at takke den styregruppe, som på frivillig basis stillede op med løbende opbakning, inspiration og kvalificerende kritik til guiden Traditionelle Materialer, som udkom lidt før juletid 2022. Alle var i med til at skærpe dens indhold:

Susanne Pouline Svendsen
Bue Beck
Signe Hommelhoff
Niels Erik Jensen
Leif Hansen
Kristian H. Fribo
Sille Jensen
Anders Brüel
Jeanne Brüel

Og ligeledes tak til Realdania, Grundejernes Investeringsfond og STARK Fonden, uden hvis fondsbidrag, guiden ikke var blevet til noget.

Endelig skal der også siges en stor tak til især Pernille Weiss (MEP) og Alex Ahrendtsen (DF), som alle har været til stor hjælp og gjort en uvurderlig indsats for at fremme vores sag.

Kontakt

Bestyrelse

Formand

Andreas Just Karberg
Mobil 2274 7426
E-mail ajk@karberghus.dk

Næstformand

Bue Beck
Mobil 2170 3190
E-mail bb@bevaring.dk

Kasserer

Signe Hommelhoff
Mobil 2872 7392
E-mail signe.hommelhoff@gmail.com

Medlem

Niels Peter Schack-Eyber
Mobil 2032 7210
E-mail npse@me.com

Medlem

Lars Hviid
Mobil 2274 7426
E-mail lhviid@sund.ku.dk

Sekretariat

Direktør

Birthe Iuel
Mobil 4085 3739
bi@historiskehuse.dk

Sekretariatsleder

Caroline Høegh-Guldborg
Mobil 2516 1222
E-mail chg@historiskehuse.dk

Jurist

Lorens Hansen
Mobil 4080 3333
E-mail leh@historiskehuse.dk

Arkitekt MAA

Leif Hansen
Mobil 2325 9581
E-mail lh@historiskehuse.dk

Sekretær

Gitte Stisen
Kontor 4557 1222
E-mail hs@historiskehuse.dk

Historiske Huse

Borgergade 111
1300 København K
Åbent hverdage kl. 9.00-15.00
Telefon: 45 57 12 22
www.historiskehuse.dk

Tilmeld Nyhedsbrev

Facebook

Instagram

Youtube

Vi har forsøgt at indhente tilladelse til brug af samtlige fotos i denne publikation. Hvis nogen mener at have rettigheder til et billede i beretningen, hvor der er givet samtykke til anvendelse, må de meget gerne henvende sig til Historiske Huse.

Vi gør det lettere for dig at eje et historisk hus
Vi sætter fokus på den danske kulturarv
Vi støtter dig, så du kan passe godt på kulturarven

www.historiskehuse.dk

+45 4557 1222

HISTORISKE HUSE